

Ledare Kolumner Intervjuer Gästinlägg Larsson läser

Sök

Gäst Svenska skolan

Hans Bergström: Friskolor är inte hemliga

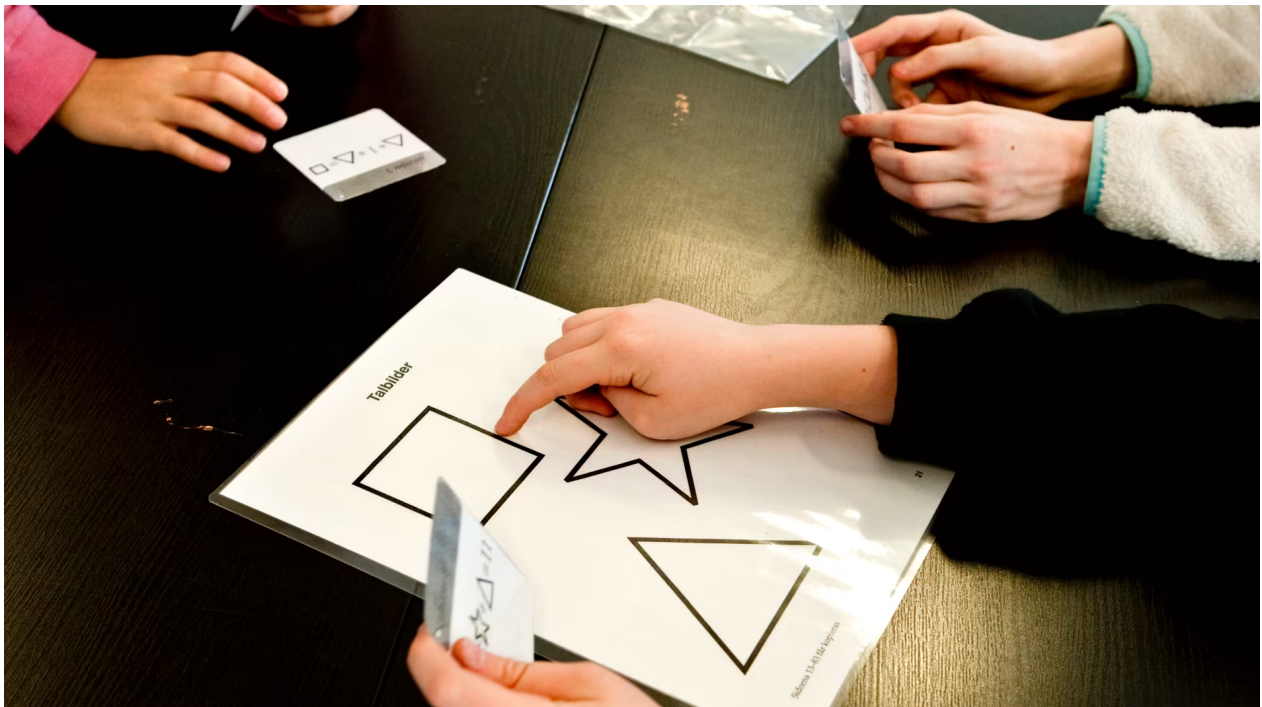

Foto: Christine Olsson/TT

Skolverkets färskna beslut att inte ens publicera namn på landets skolor är absurt, skriver Hans Bergström, men lösningen är inte att förbjuda friskolor, utan att lösa statistikproblemet.

Hans Bergström

Publicerad 2020-09-01

Det här är en text från SvD Ledare. Ledarredaktionen är partipolitiskt oavhängig med beteckningen obunden moderat.

Jag förstår att Åsa Fahlén, ordförande i Lärarnas Riksförbund, tycker säg ha funnit en effektiv debattformulering när hon skriver: "Vi har nu hemliga skolor i Sverige" ([Aftonbladet Debatt 29/8](#)). En samling vänsterpedagoger driver samma tema på SvD

Debatt ([30/8](#)) Men påståendet är felaktigt.

De friskolor i aktiebolagsform som Fahlén särskilt pekar ut är mer offentligt granskade och transparanta än några andra.

Aktiebolagslagen, antagen av Sveriges riksdag, har hårda och detaljerade krav på redovisning. Det är också därför Skolinspektionen (informellt) föredrar aktiebolaget som form framför enskild firma och föreningar som saknar krav på revisorer. Börsnoterade bolag redovisar årsbokslut på över 100 sidor, omsorgsfullt genomgångna av kvalificerade externa revisorer. Varje kvartal publiceras en detaljerad kvartalsrapport. ”Svensk kod för bolagsstyrning tillämpas”, med precisa regler för beteende på etisk grund. Finansinspektionen övervakar, liksom börsens etikkommitté. Skatteverket har återkommande skatterevisioner, där man på plats går igenom praktiskt taget allt.

Skolinspektionen har full legal rätt att begära fram allt den vill från huvudmannen. Skollagen fastslår (26 kap. 7 och 22 §§) att ”Den vars verksamhet står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på tillsynsmyndigheternas begäran lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen.”

Skolverkets färska beslut att inte ens publicera namn på landets skolor är absurt. Veterligen kan myndigheter publicera namn på företag inom andra branscher, utan problem – och de finns ju, med detaljerad information, hos Bolagsverket om de är aktiebolag. Det är svårt att frigöra sig från intrycket att det drastiska beslutet har karaktär av demonstration för att visa behovet av tydligare rättsregler för offentlig statistik. Skolmyndigheterna har själva fått regeringens uppdrag att inom kort föreslå erforderliga förändringar för att säkra den skolstatistik som alla vill ska finnas.

Att generellt vidga den offentlighetsprincip som gäller för myndigheter till privat verksamhet är däremot ett stort principiellt steg. För det som direkt har karaktär av myndighetsbeslut, främst betyg, råder redan offentlighetskrav. Men det är olämpligt att definiera friskolor som ”myndigheter”. De har tillkommit just för att vara något annat än myndigheter, ha en frihetsgrad som ger särskilt utrymme för eldsjälar med starka övertygelser och kunna ha en större autonomi att förverkliga alternativa idéer än i statlig och kommunal drift. Denna frihetsgrad och denna idékraft leder också, enligt alla undersökningar, till en större tillfredsställelse i arbetet och med ledarskapet hos lärare i friskolor. Detta borde inte vara likgiltigt för Lärarnas Riksförbund.

Det problem med statistiken som nu uppkommit löses heller inte med att vidga offentlighetsprincipen till det civila samhället. Affärssekretetess gäller ändå. Statistikproblemet måste lösas direkt, i sin egen rätt.

Åsa Fahlén, liksom pedagogerna på SvD Debatt, har dock en annan

statistikproblemet. 70 procent av friskoleeleverna inom grundskolan går i skolor med aktiebolag som formell huvudman, hela 87 procent av eleverna på gymnasienivå.

Att förbjuda alla aktiebolag är en extrem linje i förhållande till den verklighet som råder i Sverige nästan 30 år efter friskolereformen. Den skulle förstås slå sönder hela den ”nya svenska modellen”, med dess kombination av mångfald, valfrihet och gratis skolgång för alla.

HANS BERGSTRÖM, docent i statsvetenskap, f d chefredaktör DN, gift med Barbara Bergström, grundare av Internationella Engelska Skolan.

Hans Bergström

RELATERADE ÄMNEN

- Välfärd
- Skolverket
- Skola & utbildning
- Åsa Fahlén

Schibsted SvD.se är en del av Schibsted. Schibsted är ansvarig för dina data på denna sida. [Läs mer här](#)